

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Tibetský buddhismus v Kalmycku.

Tibetan buddhism in Kalmykia.

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Kosareva Evgeniya

vedoucí práce: doc. PhDr. Zdeněk Vojtíšek.

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 7. června 2016

.....

Podpis

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zaměřuje na tibetský buddhismus v Kalmycké republice. Cílem bakalářské práce je prostudovat a prozkoumat tibetský buddhismus v Kalmycké republice. Pro dosažení toho cíle byly stanoveny následující úkoly:

1. určit prameny Kalmyků a pochopit dějiny rozvoje místního obyvatelstva.
2. prozkoumat vznik a stanovení buddhistického náboženství u Kalmyků.
3. prozkoumat základní předměty buddhistického náboženství v Kalmycké republice.
4. vyhledat a prozkoumat základní písemné texty, které uctívají kalmyčtí buddhisté.

Během vypracování této práce byly použité ruské literární zdroje, které byli získané v Kalmycké republice. Byla provedena analýza textů a literatury a do práce byly zahrnuté důležité materiály, které se týkají tohoto tématu.

V této práci je soustředěná pozornost na buddhistické panteony, které jsou uctívány v Kalmycké republice. Stanovené úkoly pomohly prozkoumat dějiny Kalmyků. Také pomohly prozkoumat rozvoj buddhismu v této republice a prozkoumat problémy, které byly spojené s buddhismem ve 20. století.

Klíčová slova:

Tibetský buddhismus, Kalmycko, panteon, náboženství, Rusko

Abstract

The purpose of this bachelor thesis is to study and analyze Tibetan Buddhism in Kalmykia. In order to achieve this goal, the following points must be examined:

1. To study sources of Kalmykia and understand the history of the development of local population.

2. To analyze Genesis and study the religion of Buddhism of Kalmykia.

3. To study basic valuable objects of Buddhism religion in the Republic of Kalmykia.

4. To find basic written texts, which Kalmyk Buddhists revere. While working on this bachelor thesis, literature by Russian authors was used which was taken from Kalmyk Buddhists. This thesis also includes important information which was obtained from texts and literature.

This thesis focuses on Buddhist pantheons which Kalmyk Buddhists revere. These points have helped to examine and understand Kalmyk history, the development of Buddhism in the Republic of Kalmykia, and problems which conjoin with Buddhism in the 20th century.

Key words:

Tibetan buddhism, Kalmykia, pantheon, religion, Russia

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala doc. PhDr. Zdeňku Vojtíšku za vedení mé bakalářské práce, jeho cenné návrhy a trpělivost. Děkuji mé rodině za podporu a příležitost studovat na této univerzitě.

Obsah:

PŘEDMLUVA.....	7
CÍL A METODIKA.....	8
ÚVOD	9
1 KALMYCKO.....	10
1.1 PŘEDKOVÉ KALMYKŮ	10
1.1.1 PŘESÍDLENÍ OJRATŮ.....	10
1.1.2 VYTLAČENÍ ZA HRANICE MONGOLSKA	11
1.2 DOBROVOLNÉ PŘISTOUPENÍ KALMYCKÉHO NÁRODA K RUSKU.....	11
2 BUDDHISMUS V KALMYCKU.....	12
2.1 VZNIK BUDDHISMU V KALMYCKU.....	12
2.2 ZAJA – PANDITA, VELKÝ ŠÍŘITEL OSVĚTY	13
2.3 ŽLUTÁ VÍRA	14
2.3.1 PANTEON KALMYCKÉHO BUDDHISMU.....	14
2.4 CHURULY V KALMYCKU.....	26
2.5 NEPŘÍZNVIVÉ OBDOBÍ.....	27
2.5.1 NÁBOŽENSKÁ KRIZE V RUSKU	28
2.5.2 ZNOVUZROZENÍ STEPŇÍ VÍRY	28
2.5.3 NEJVYŠŠÍ LAMA.....	29
2.5.4 ZLATÝ KLÁŠTER BUDDHY ŠAKJAMUNI	29
3 BUDDHISTICKÉ PÍSEMNÉ ZDROJE V KOLEKČÍCH KALMYCKA.....	32
3.1 PAMÁTKY BUDDHISTICKÉ LITERATURY ZAJA - PANDITY NAMKAJ DŽAMCO	32
3.2 BUDDHISTICKÉ PÍSEMNÉ ZDROJE, KTERÉ JSOU ZACHOVÁNY V KALMYCKU AŽ DO ZAČÁTKU 21. STOLETÍ.....	34
3.3 POPULÁRNÍ SLOHY KALMYKŮ	35
3.4 PRÁCE KALMYKŮ V 19.-20. STOLETÍ.....	41
ZÁVĚR.....	44
SEZNAM LITERATURY	46

Předmluva

Víra je důležitou součástí života každého z nás. Náš svět je velmi různorodý. Lidé mají možnost poznávat zvyklosti a myšlenky různých světových náboženství. Ve své práci jsem se rozhodla zkoumat jedno z nejstarších náboženství světa a prostudovat toto náboženství na základě příkladu Kalmycké republiky, která se nachází v Rusku.

Proč jsem zvolila buddhismus v Kalmycké republice? Vedoucí práce mi doporučil, pokud je vybráno téma buddhismus v Rusku, měla bych se určitě věnovat Kalmycké republice. To je jediný region Evropy, kde převládá buddhistické náboženství. Podle tohoto doporučení jsem se tedy řídila. Zajímalo mě, jak bydlí lidé v jiné části Ruska, jak myslí, čemu věří, jaké jsou jejich cíle a myšlenky, jaké jsou jejich názory. I díky této práci jsem mohla spatřit a poznat ještě víc krásy své země a potkat mnoho zajímavých lidí. Tito lidé mi také pomáhali během vypracování této práce.

Když jsem začínala s prací, hned na začátku jsem se setkala s problémem. Spočíval v tom, že jsem se marně snažila najít odbornou literaturu, která se týká mého tématu. Později jsem pochopila, že žádná odborná literatura o buddhismu Kalmycké republiky neexistuje. Kvůli tomu vznikla potřeba mé osobní návštěvy v tomto regionu.

Narodila jsem se v Rusku, ale na Uralu. Ruská federace je ovšem obrovský stát a vzdálenosti mezi regiony oproti České republice jsou nesrovnatelné. Cestování do Kalmycké republiky nebylo jednoduché a není ani levnou záležitostí. Musím však zdůraznit, že ani jednou jsem nelitovala svého rozhodnutí. Když jsem přijela do Kalmycké republiky, první den jsem věnovala kalmyckým knihovnám a knižním obchodům. Bohužel nenašla jsem ani tam informace, které jsem potřebovala pro účely své práce. Zvrat nastal, když jsem se začala ptát u místních obyvatel. Jeden místní buddhista mi doporučil, abych hned šla do buddhistického chrámu. V tomto místě jsem měla všechno potřebné najít a vidět na vlastní oči. V tomto chrámu jsou různé knihy, které mi mohly pomoci během vypracování mé práce. Bohužel po návštěvě jsem zjistila, že ani tam nebyla potřebná literatura, kterou bych si mohla vzít s sebou domů. Během svého pobytu v Kalmycké republice jsem navštívila téměř všechny buddhistické chrámy. Byla jsem v několika obchodech s knihami a byla už

jsem zklamaná kvůli tomu, že jsem nevěděla, kde mám čerpat informace pro svou práci. Poslední den pobytu, když jsem vyrazila na procházku do centra města, náhodně jsem narazila na městskou tiskárnu. Ze zvědavosti jsem tam zašla a zeptala jsem se na literaturu ohledně mé práce.

K mému překvapení v tiskárně jsem našla pomoc a našla jsem tam informace ohledně buddhismu v Kalmycké republice. Tiskárna mi poskytla veškeré informace, které měla k tomuto tématu. Od tohoto okamžiku jsem začala „otevírat tajemství“ Kalmycké republiky.

Cíl a metodika

Cílem bakalářské práce je prostudovat a prozkoumat tibetský buddhismus v Kalmycké republice. Pro dosažení toho cíle byly stanoveny následující úkoly:

1. Určit prameny Kalmyků a pochopit dějiny rozvoje místního obyvatelstva.
2. Prozkoumat vznik a stanovení buddhistického náboženství u Kalmyků.
3. Prozkoumat základní předměty budhistického náboženství v Kalmycké republice.
4. Vyhledat a prozkoumat základní písemné texty, které uctívají kalmyčtí buddhisté.

Během vypracování této práce jsem používala ruské literární zdroje, které jsem získala v Kalmycké republice. Provedla jsem analýzu textů a literatury a do práce zahrнула důležité materiály, které se týkají tohoto tématu.

Ve své práci soustředí pozornost na buddhistické panteony, které jsou uctívány v Kalmycké republice. Stanovené úkoly pomohou prozkoumat dějiny Kalmyků. Také pomohou prozkoumat rozvoj buddhismu v této republice a prozkoumat problémy, které byly spojené s buddhismem ve 20. století.

Úvod

V současné době buddhismus je jedním ze základních a hodně rozšířených náboženství ve světě. Náboženství, to je zvláštní forma pochopení světa, která je podmíněna vírou v existenci něčeho nadpřirozeného. Také pod vlivem této víry nutí jedince k určitým činům. Právě víra je základním znakem a nezbytnou součástí každého náboženství. Buddhismus je jedno ze tří největších světových náboženství. Další dvě náboženství jsou křesťanství a islám. Vznik buddhismu byl zaznamenán v Indii v 6. – 5. století př. n. l. a během svého rozvoje se rozdělil na další náboženské filozofické školy. Zakladatelem buddhismu je indický princ Siddharta Gautama, kterého později začali nazývat Buddha, což označuje „probuzený nebo osvícený“.

Velké množství buddhistů je také v Rusku. Tradičními regiony, kde lidé jako vyznání mají buddhismus, jsou Burjatie, Tyva, Kalmycko, Tjumenská oblast, Zabajkalský kraj a Irkutská oblast. Buddhistické komunity jsou také v Petrohradě, Moskvě a jiných městech. Větší část příznivců buddhismu v Rusku patří škole gelug. Další škola buddhistů, která má velký podíl v Rusku, je škola Karma Kagju.

V Rusku buddhismus se nyní stává velmi populárním mezi Rusy i jinými národy. Buddhismus v Ruské federaci je prohlášen za jedno ze čtyř tradičních náboženství Ruska vedle pravoslaví, islámu a judaismu.

1 Kalmycko

Kalmycká republika je subjektem Ruské federace. Nachází se na jihovýchodě evropské části Ruska ve stepích a pouštích. Obyvatelé tvořící národní kulturu jsou Kalmykové vyznávající buddhismus, který zahrnuje unikátnost východní kultury. Kalmyci jsou národem vícejazyčným a během svého vzniku prošli složitou a dlouhou cestu rozvoje.¹

1.1 Předkové Kalmyků

Dějiny Kalmyků jsou rozděleny na dvě období:

- Ojratské období (13. až začátek 17. století) Západní Mongolové žili ve stepích západního Mongolska a Džungarie.
- Kalmycké období – v regionu dolního toku Volhy.²

V prvním tisíciletí n. l. rozlehlé prostory Mongolska byly obydleny různými kočovnými kmeny (Huny, Kyrgyzy, Turky a jinými). Ve dvanáctém století bylo dokončeno osídlení Mongolska mongolozazyčnými kmeny. Navzdory tomu, že v té době Ojratské kmeny měly dominantní postavení mezi sousedními kmeny, byly slabší než některé kmenové svazy jako Tataři, Mongolové a Najmani.

Po různých válkách mezi kmenovými národy v roce 1207 Ojrati na základě dobrovolného rozhodnutí se stali součástí státu, který vytvořil Čingischán.

1.1.1 Přesídlení Ojratů

Od druhé poloviny 13. století začalo přesídlení Ojratů. Stěhovali se na území západního Mongolska. Toto přesídlení trvalo několik desetiletí až do 14. století. Výsledkem přesídlení bylo, že Ojrati se spojili s místními obyvateli.

Ve 14. až 17. století na území Mongolska vznikly dvě mongolsky mluvící národnosti: Mongolové (východní Mongolové) a Ojrati. Tyto dva národy jsou si

¹ WIKJA: Nauka [online]. [cit. 2016-05-07]. Dostupné z: <http://ru.science.wikia.com/wiki/Калмыкия>.

² TORKUNOV, A.V., A.V YAKUSHEV a A.S SCHERBAKOVA. *Kalmycké poklady kultury*. Nauchno-informacionnyj izdatel'skij centr, 2009, s. 68. ISBN 9785902156178.

blízké podle jazyka, náboženství a kultury, ale navzájem se považovaly za odlišné a různé národy.

1.1.2 Vytlačení za hranice Mongolska

V důsledku vojenských porážek Ojrati byli vytlačeni za hranice Mongolska a byli nuceni se přesunout se na západ k Altajským horám. Na konci 16. a začátku 17. století ojratské kmeny se přesunuly z Džungarie a západního Mongolska do západní Sibiře. Během přesunu na západ Ojrati se usídlili ve stepích Kaspického regionu poblíž řeky Volhy. V současné době je to území Ruské federace. Tím pádem to byl začátek stvoření nového mongolsky mluvícího národa – Kalmyků.³

1.2 Dobrovolné přistoupení kalmyckého národa k Rusku⁴

17. století je velmi významným historickým a společenským okamžikem pro kalmycký národ. V září roku 1606 začala oficiální vyjednávání mezi představiteli kalmycké a ruské vlády. 14. února roku 1609 ruský car Vasilij Šujskij přijal kalmycké velvyslance a v důsledku toho se kalmycký národ dobrovolně stal součástí Ruska.

První oficiální právní normy Ruska stanovily základní principy a podmínky vztahu Ruska a Kalmyků: Rusko zaručovalo velké území v údolích řek Tobol, Išim, Irtyš a jejich ochranu. Kalmykové museli „sloužit velkému mocnáři a podle jeho povelů bojovat se svou armádou proti neposlušným“.

³ Tamtéž s. 69.

⁴ Tamtéž s. 12.

2 Buddhismus v Kalmycku

2.1 Vznik buddhismu v Kalmycku

Když se předkové Kalmyků oddělili od džungarských Ojratů, začátkem 17. století se přemístili na území mezi Volhou a Donem severně od Kaspického moře. S sebou si přinesli tradice tibetského budhismu. Získali pomoc od Ojratů Zaja-Pandity, Namkaj Džamco, kteří na základě mongolské písemnosti vyvinuli kalmycko-ojratské písemnictví. Náčelník kalmyckého budhismu byl jmenován ruským carem a nazýval se lamou kalmyckého národa. Jeho sídlo bylo umístěno v Astrachani. Podobně burjatský Bandido Chambo lama byl úplně nezávislý na Mongolech. Duchovní vedení Kalmyků je získáváno přímo z Tibetu. U Kalmyků největší rozšíření obdržela škola gelug, v jejímž důsledku přijaly některé obřady tradice sakja a kagju.

Svoje náboženství Kalmykové zdělili od svých předků, Ojratů, u kterých na začátku buddhismus vznikl počátkem 13. století a pak na konci 16. století.

Mezi ojratskou šlechtou se buddhismus začal šířit v období posilování moci Mongolů a později při založení juanského impéria. Když uplynulo dvě stě let, stát se rozdělil na jednotlivá knížectví, což nemohlo být stmelující a upevňující pro jednotné náboženství.

Druhá vlna rozšíření buddhismu mezi Ojraty a Mongoly proběhla na konci 16. století. V tomto období mongolští kočovníci představovali nejednotné knížectví, kde už se neuznávaly tzv. mongolské chanáty. V roce 1578 Altan – chán přijal zákon o 10 buddhistických ctnostech. Následně buddhismus byl přijat zpočátku v severním Mongolsku a pak v západním Mongolsku (u Ojratů).

Prvním knížetem, který se obrátil ke světovému náboženství, byl kníže Sayn-Tenes-Mergen-Temeneu a jeho syn Neydži – Toyn. S požehnáním dalajlamy šířili učení Buddha mezi Mongoly a Ojraty. Mezi jeho ojratské následníky byl navržen Zaya Pandita Namkhaj Dzhamtso, který se pak stal velkým šířitelem osvěty kalmyckého národa.

Posílení buddhismu se shodovalo se začátkem přesídlení Ojratů na západ. Přesídlení skončilo tím, že Ojraty se usídlili v dolní části Volhy a vytvořili kalmycký chanát.

Ve 12. století synové ojratských knížat se vypravili na učení do Tibetu. S nimi také šel Zaja - Pandita. Následně u Kalmyků buddhismus získal druhý název – a to Shara - ulan - Shaszhin (žlutočervená víra). U Kalmyků až do 20. století byli stoupenci školy jak žlutých čepic, tzn. školy gelugpa, tak i školy červených čepic.

V roce 1640 ojratská a mongolská knížata uspořádala sjezd, po kterém buddhismus byl de facto prohlášen za státní náboženství.

18. století je obdobím největšího rozkvětu kalmyckého chanátu. Pro kalmycký buddhismus to byl čas vlivu a úzkých kontaktů se zbývajícím buddhistickým světem. Dokonce popel významných osob během té doby se posílal do Tibetu.

V kalmyckém kočovnickém společenství měly buddhistické kláštery úlohu svérázných center osídlení a kultury. Churuly byly centra přípravy duchovních osob, kde novicové se učili 2-3 roky. V kláštorech pro ně přednášeli teologii, filozofii, matematiku, astrologii, medicínu a gramatiku. Mnichové v churulech tak získávali všestranné vzdělání.

2.2 Zaja – Pandita, velký šířitel osvěty

Zaja - Pandita Namkaj Džamco (ojr. Ogtorgujn Dalaj) byl významnou ojratskou náboženskou a politickou osobností, vědcem a osvícencem v 16. a 17. století (1559-1662). Měl důležitou úlohu při vytvoření duchovní kultury Kalmyků. Založil písemnictví Ojratů a Kalmyků – „jasné písmo“ (todo bičing) a do něj bylo přeloženo velké množství náboženských knih. Práce Zaja - Pandity představují velkou hodnotu pro buddhologii, tibetologii, mongolistiku, etnografii, dějiny, kulturu mongolsky mluvících a jiných národů. Zaja - Pandita přeložil velké množství tibetských prací, jejich celkový počet je 178. Mezi nimi jsou sútry Buddha Šakjamuni, práce z řádu Paradžnjaparmity, filozofické traktáty, tantry, návody a popisy různých buddhistických obřadů. V 17 letech Zaja – Pandita získal první hodnost buddhistického mnicha - bandi. Pak šel do Tibetu. Když absolvoval studium v Tibetu, strávil tam 22 let. Pobýval tam v přítomnosti jeho svatosti dalajlamy 5 Agvan Lobsan Džomca (1617 - 1682) a získal tak všemožné znalosti, které mohl

získat v Lhase. Zaja - Pandita byl vyznamenán nejvyšší vědeckou hodností v systému tibetského vzdělávání - pandita.⁵

Až do poloviny 17. století Ojraty neměli své vlastní písmo a během několika staletí stejně jako ostatní mongolské národy používali mongolské písemnictví. Pro Ojraty platil zvláštní problém grafického systému, kde stejné písmenko mohlo být zvukově vyslovováno různě. Takže pro Ojraty bylo těžké studovat gramatiku a číst náboženské texty. Zaja - Pandita rozhodl, že odstraní uvedenou polyfonii grafického systému. Jako výchozí systém rozhodl použít mongolskou abecedu. Tuto abecedu doplňoval, vylepšil a přizpůsobil ojratskému nářečí té doby. Vytvoření ojratského „jasného písma“ spadá do roku 1648. V období politických rozporů se Zaja - Pandita snažil dosáhnout dvou cílů: rozšířit buddhismus mezi Mongoly a spojit mongolské a ojratské knížectví před hrozbou mančžurského dobytí Mongolska.

V dějinách Kalmyků Zaja - Pandita měl úlohu, která vypadala stejně jako úlohy, jež hráli velcí reformátoři náboženství a kultury - u slovanských národů Cyril a Metoděj, u Němců Martin Luther.

2.3 Žlutá víra

Ve 12. století škola gelug získala vládnoucí postavení v Tibetu. Duchovní spojení Ojratů a Mongolů s Tibetem bylo tenkrát velmi pevné. Nicméně jiné tradice tibetského buddhismu – Ningma, Sakja a Kagju (také se nazývají červené čepice) – se zachovaly u Kalmyků až do dob Sovětského svazu.

2.3.1 Panteon kalmyckého buddhismu

V této části své práce popíši, jací jsou buddhističtí bohové a jaká božstva u Kalmyků. Jak je lidé uctívají a popisují.

Šakjamuni Buddha (Burhn baqsi, kalm.Sakyamuni)

Je tathágotou⁶ našeho času. Žil během let 624-544 před naším letopočtem. Buddhu velmi často nazývají Šakjamuni, což znamená mudrec Šakja. Důvodem takového pojmenování bylo, že patřil k vysokému rodu Šakja. Buddha Šakjamuni je

⁵ Tamtéž s. 81.

⁶ Jeden z názvů Buddha.

často znázorněn sedící v meditační poloze s úsměvem a jako vidoucí "obdivuhodnou hru Neznalosti a Znalosti", a také jako vidoucí jediného Základu všeho, hlubokého pravého smyslu. Jeho levá ruka leží na stehně s dlaní otočenou směrem nahoru, a drží patru (to je hrnec mnichů pro podání jídla). Jeho pravá ruka se dotýká země vedle pravého kolena (bhúmisparša mudra), což znamená gesto dosvědčujícího.

Buddhu Šakjamuni znázorňují v takových tvarech, které zobrazují události jeho života. Ruce zobrazují různá gesta, která se mění. Symbolizují zásluhy minulosti, štědrost, meditaci, otočení kola zákona⁷, odvahu atd.⁸

Majtréja (Mjajadrin Gegjan, cal.Metteyya).⁹ Ten se považuje za budoucího Buddhu – tathagátu, jehož příchod se očekává po Buddhovi Šakjamunovi. Majtréja symbolizuje lásku a dobrotu Buddha a také aspekt vidění, pocit a smysl zraku.

Majtréja je znázorněn ve zlatožluté barvě. Ve svých rukou drží květinu, která odstraňuje negativní emoce. Existuje také zobrazení, kde Majtréja v levé ruce drží drahocennou nádobu s amritou¹⁰ a pravou ruku má vedle hrudníku složenou ve vitarka mudra¹¹.

Majtréja je postavou buddhistického panteonu. Uctívá se jako bódhisattva a jako Buddha. V současné době bódhisattva nepřerušil spojení se světem a uskutečňuje svou cestu pomoci všem živým bytostem. Majtréja přebývá na nebi Tušita¹² s očekáváním, kdy skončí období platnosti zákona Buddha Šakjamuni. Potom Majtréja přijde na zem jako nový Buddha. Představy o jeho blížícím se příchodu do světa jsou spojeny s určitými představami o ideálním království budoucnosti. V tomto období celý svět bude spojen vládou jediného spravedlivého vladaře - buddhisty, a délka života u lidí bude trvat až 84000 let.

U Kalmyků Majtréja, nebo také Mjajadrin Gegjan, byl zvláště uctíván. V každém buddhistickém chrámu se každoročně konal svátek, který byl věnován tomuto božstvu.

⁷ Dcharmačakra.

⁸ Tamtéž s. 172.

⁹ Tamtéž s. 172.

¹⁰ Šťáva nesmrtelnosti.

¹¹ Gesto během diskuze.

¹² Tibetsko - mongolská forma buddhismu, která se objevila v Tibetu v 8. století a je založena na kombinaci vlastností Mahájány a Vadžrajány.

Conghapa (Zunkvan Gegjan)¹³

Představuje inkarnaci bódhisattvy Mandžuší a je znázorněn s atributy Mandžuší: kniha (pustaka) a "meč moudrosti" (prjadžnjakhadga).

V životopisu se uvádí rozhovor Conghapy s bódhisattvou Mandžuší o předcházejících přerodech Conghapy: „V době Buddha Šakjamuni byl synem indického brachmana, který přinesl skleněný náhrdelník Buddhen a následně v budoucnu začal přebývat u Majtréi na nebi Tušita.“¹⁴

Rodák z východního Tibetu Conghapa (Czonkaba 1357- 1419) se od mládí proslavil zvláštními schopnostmi, které později sloužily jako základ pověstí, vznikajících kolem jeho jména. Získal dobré buddhistické vzdělání a už v mládí dosáhl vyšších duchovních znalostí. Conghapa získal nebývalou oblibu. Z celého Tibetu za ním přicházeli učni a stoupenci. Všichni byli ohromeni jeho hlubokými znalostmi. Ve sporech s oponenty vždy byl vítězem. Proto není čemu se divit, že na přelomu 14. a 15. století kláštery, které byly založené Conghapou, byly v tu dobu nejpočetnější a byly vlivnými centry nového směru v buddhismu, který byl spojen s jeho jménem. Po provedených reformách získal název *lamaismus*.¹⁵

Základní reformy Conghapy jsou následující: za prvé stejně jako Atiše¹⁶ byl pro obnovení norem klasického buddhismu. Zrušil všemožné úlevy pro mnichy. Conghapy zavedl přísný celibát a tuhou mnišskou kázeň, v důsledku čehož jeho učení získalo název gelugpa (pradžni). Za druhé výrazně omezil praxi magických obřadů. Kvůli tomu vše, co přinesl s sebou Padmasambhava¹⁷, se stalo zvykem pro červené čepice¹⁸. Mezi stoupenci gelugpa se i nadále praktikovala magie tantry. Dokonce v traktátech Tsanzhavy je věnováno mnoho prostoru propagandě tantrismu. Nicméně Tsanzhava nasměroval tantrické obřady a kultury do mírného proudu a většinou omezil propagandistickou simulaci a techniky získávání moudrosti

¹³ Tamtéž s. 173.

¹⁴ Tamtéž s. 173.

¹⁵ Tibetko - mongolská forma buddhismu, která se objevila v Tibetu v 8. století a je založena na kombinaci vlastností Mahájány a Vadžrajány.

¹⁶ (982-1054) - vynikající indický buddhistický myslitel a kazatel, s cílem obnovit buddhismus v Tibetu po pronásledování krále Langdarma; Kadam je zakladatel školy tibetského buddhismu.

¹⁷ Indický učitel buddhistické tantry 8 století, který významně přispěl k rozvoji formy tibetského buddhismu, známý jako Guru Rinpoče.

¹⁸ Škola ŋingmapa.

(pradžni). V důsledku těchto prvních a důležitých inovací prudce vzrostla autorita buddhistického mnicha - lamy, kterého Conghapa nejen postavil proti mirjanám ve svých pracích, ale také vyhlásil nejdůležitějším a nutným faktorem pro záchranu pro každého. Učení Conghapy už nestačilo prohlásit svou oddanost triratne¹⁹. Nezbytnou podmínkou pochopení tajné podstaty významného učení se stalo stoupající spojení mezi žákem a učitelem. Přitom šlo o spojení hluboce osobní a důvěrné s bezpodmínečným podřizováním podřízenému nadřízenému. Vlastně taková myšlenka o spojení byla založena už v Mahájáne, kde vznikl institut bódhisattv, který byl určen k tomu, aby pomáhal hledajícím nirvánu. V gelugpa takové spojení bylo upevněno a posíleno. Také se přeměnilo v určitou podmínku posunutí na cestě záchrany.

Conghapa upevnil mnišskou disciplínu podle chinajanské ústavy²⁰, zavedl přísný celibát, zřídil přísný kult Buddhy budoucího – Majtréja. Ve škole byl podrobně vypracován institut přerodu živých bohů tibetského náboženství, kteří byli ztělesněními Buddhů, nebeských bódhisattv, velikých učitelů a svatých minulých dob: když někdo z nich umíral, hledali se kandidáti (děti ve věku 4 - 6 let) a z nich se vybíral (za účasti orákula) následující představitel této linie duchovní dědičnosti. Po smrti zakladatele školy gelugpa mnichové takovým způsobem začali hledat také vyšší hierarchii gelugpy – dalajlamy, jako přeměněné, „přerozené“ bódhisattvy Avalókitěšvary.

U Kalmyků je velice uctívána podoba Conghapy (Zunkvan Gegjan). Znamé jsou tři druhy nakreslených ikon, kde je zobrazení Conghapy: osobní spolu se žáky Kchajdubem a Darmaričenem, ale také v čele panteonu v kompozici „Cokšin“²¹.

Jamantaka (Yamantaka)²² – „Ničitel smrti“ nebo „Vítěz nad smrtí“, Vadžrabchajrava – jeden z hlavních jidamů²³ a dcharmopal²⁴ v buddhismu Vadžrajany. Jamantaka je rozhněvaný projev bódhisattvy Mandžušri.

Jamantaku znázorňují jak bez šakti²⁵, tak i s duchovní manželkou Vadžravetali. V systému tantry ženské znamená aspekt moudrosti, mužské znamená aspekt

¹⁹ Tři drahocennosti buddhistické doktríny (Buddha, Dharma - zákon, doktrína Sangha - společenství).

²⁰ Hínajána - malá cesta.

²¹ Mnoho – schůze, panteon.

²² Tamtéž s. 24.

²³ Postava osvícené bytosti, se kterou jsou spojeny tantrické meditace, obrazy, sochy a mantry.

²⁴ V buddhistické mytologii rozhněvaný bůh chrání buddhismus a buddhistické učení každého jednotlivce.

metody, symbolicky se to předává tak, že se znázorňuje božstvo a jeho manželka. Jamantaka v každé své formě představuje jednotnost mužského a ženského aspektu. Během oddání tantře Jamantaki vykonávající vizualizuje, jak ve zmenšené podobě dostává přes ústa Jamantaki do břicha jeho duchovní manželky, která je ztotožňována s prázdnotou, schopnou duchovně se transformovat a získat oddanost.

Jamantaka má 16 noh, 34 rukou, 9 hlav. Jamantaku²⁶ znázorňují jako pošpiněného, jeho pleť má tmavě modrou barvu a jeho nohy jsou v pohybu. Centrální hlava Jamantaki je hlava býčí.

V rukou na pravé straně drží nůž, paličku, kindžál ve tvaru blesku (vadžry), sekeru, mořskou lasturu, vodítko, palici, vadžru, kamenné velké kladivo, meč, buben a další předměty. V rukou vlevo drží lebku, hlavu, štít, nohu, laso, luk, zvon, ruku, rubáš atd. Pod jeho nohama z pravé strany jsou člověk, býk, slon, osel, velbloud, pes, ovce a liška (druhy obětovaných zvířat náboženství bon²⁷). Pod jeho nohama z levé strany jsou ptáci - luňák, sova, havran, papoušek, páv, potápka a labuť. Podle pravidel dole musí být znázorněn hřbitov.

Osm spodních hlav korunuje hlava Mandžuší, za její ztělesnění je považován Jamantaka. Aspekty podoby Jamantaki jsou vysvětlené ve výkladu Czochavy: jeho devět hlav odpovídá devíti oddílům buddhistických pravidel, jeho třicet čtyři rukou spolu s jeho tělem, řečí a rozumem odpovídá třiceti sedmi aspektům učení, dva rohy symbolizují dvě skutečnosti (relativní a absolutní), šestnáct nohou je šestnáct aspektů koncepce prázdnoty (šuňji).

Praxe Jamantaki umožňuje použít existující hněv pro překonání takových silných jedů, jako je omyl a hněv. Jeho Svatost dalajlama objasňuje efektivnost této praxe následovně: „S motivací soucitu praktikující používá nenávisť nebo zuřivost pro zvláštní účely. Tato technika se opírá o fakt, že když se rozčilujeme, tento stav

²⁵ Ženská tvořivá síla Šivy a jiných bohů hinduismu.

²⁶ V sádhanech lze najít i jiné interpretace Jamantaki. Například jiné barvy. V mandalách obklopují centrálního modrého Vajrabhairava a mají tři obličejové a šest rukou.

²⁷ Národní náboženství Tibeťanů. Toto náboženství bylo oficiálním náboženstvím Tibetu během 6. až 9. století. Také bylo dominantním náboženstvím až do částečného vytlačení v 8. století.

vyvolává velmi silný energetický stav rozumu. Přitom je třeba rozlišovat, kdy tento hněv vzniká vědomě k účelům praxe a kdy nikoli²⁸.

Neobyčejný příklad, který ukazuje na to, jak zuřivost Jamantaki vyzývá k odporu silám omylu, lze najít v textu „Kolo ostrých zbraní“, který byl napsán v 10. století Dcharmarakšitou.

Sobectví podvádějící nás a všechny ostatní –

Zákeřný vražedný nepřítel.

Chyť ho, chyť, sveřepý Jamantaki.

Objev a zřetelně ukaž nepřítele!

Píchni ho, píchni a vytrhni srdce našeho uchycení za ego,

A vytrhni srdce u lásky k sobě!

Dupej ho, dupej, tanči na hlavě

sobectví, podvádějící nás!

A vytrhne srdce egoisty - řezníka,

Který poráží naše poslední šance

*Osvobodit se navždy!*²⁹

Bódhisattva Avalókitéšvara - to je bódhisattva rodiny Padma³⁰, bódhisattva soucitu. Existuje mnoho podob Avalókitéšvary, ale mezi Tibetany, a to znamená také mezi Kalmyky, je velmi populární tvar tisícírukého Avalókitéšvary s jedenácti tvářemi, které nazývají Machakarunika³¹. S touto formou je spojena jedna pověst:

Bódhisattva dal kdysi mnišský příslib, že zachrání od cesty Sansary³² všechny živé bytosti. Nicméně když si uvědomil, že tento úkol je velmi těžký, jeho hlava to nezvládla a rozpadla se na několik kusů. Buddha Amitábha a bódhisattva Vadžrapáni

²⁸ ČONGOLOV, Arši. *Buddhismus a veliké osobnosti*. Elista: lit.-per. otd. kalmyc. monastyrja "Zolotaja obitel' Buddy Shak'jamuni", 2008. s. 32. ISBN 9785945872929.

²⁹ Tamtéž s. 17.

³⁰ Pět Buddhů v tibetském buddhismu, kteří symbolizují pět aspektů Nejvyšší Moudrosti původního Buddhy - Adi Buddha. Padma - čtvrtá rodina zastoupená buddhou Amitábhou a prezentována s Pandaravasinem.

³¹ Tib. Tudže Čhenpo, Čžal Čučikpa - Veliký soucitný.

³² Koloběh přerození a smrti ve světech, omezený karmou.

pak slepili tělo Avalókitéšvary a udělali z něj bytost novou: s tisícem rukou a jedenácti hlavami. V takové podobě Veliký Soucitný se stal velmi mocným.³³

Uprostřed dlaně každé ruky Machakaruniki má oko, což symbolizuje spojení moudrosti (oko) a zručných metod (ruka). Cílem bódhisattvy je přinést blaho pro všechny bytosti: ruce slouží k naplnění rozjasněných činů, zrak pro pozorování toho, co je třeba dělat.

Pleť Machakaruniki má bílou barvu. Stojí na květině – na rozkvetlém lotosu. Jeho devět tváří je umístěno ve třech řadách nad sebou, tedy tři tváře v každé řadě. Jsou znázorněny červenými, bílými a zelenými květinami. Nad devíti hlavami je hlava Vadžrapáni v rozhněvaném výrazu a má modrou barvu. Nad hlavou Vadžrapáni je umístěna hlava buddhy Amitábhi, která má červenou barvu.

Machakaruniki má osm hlavních rukou. Drží v nich drahocennost, která může splňovat přání, a také lotos, luk, šíp, číši, knihu, modlitební kolo. Jedna z hlavních rukou je otevřená a poskládaná: *varada - mudra*³⁴.

Bódhisattva Vadžrapáni (Očir-Vanin Gegjan) – bódhisattva z rodiny Karma³⁵, bódhisattva energie a moci.

Existuje klidná a rozhněvaná podoba tohoto bódhisattva. V klidné podobě je zobrazen v bílé barvě sedící na lotosu na vrchu měsíčního disku. Pravá ruka se dotýká pravého kolena a dlaň je obrácená nahoru (moudrost záchrany, spásy), levá ruka se dotýká země vedle stehna.

V rozhněvané podobě se Vadžrapáni často znázorňuje v tmavomodré barvě. Obvykle je zobrazen stojící na slunečním disku se široce rozkročenýma nohama a přenášející váhu na pravou nohu. Pravá ruka je zvednuta nahoru a v ní drží *vadžru*³⁶, levá ruka je vedle hrudníku v *digdzub mudra*³⁷. Kolem něho je prostor, kolem pasu nosí tygří kůži. Někdy je zobrazen s hadem, který je omotán kolem jeho krku. Na hlavě má tiáru s pěti lebkami a na čele má oko moudrosti.

³³ Tamtéž s. 17.

³⁴ Gesto darování blaha.

³⁵ Pátá rodina, zastoupená buddhou Amóghasiddhi ve spojení s Samaya-Tara.

³⁶ Blesk.

³⁷ Gesto podřízení škodlivých energií.

Vadžrapáni je považován za manifestaci buddhy Akšóbjy. Jeho jméno je přeloženo jako „držící vadžru“, a tato vadžra je hlavním symbolem Vadžrajány. Nese s sebou symbol toho, že Vadžrapáni překonal utrpení.

Podle kalmyckých mýtů nejprve byla velká tma a v ní lidé. Tito lidé se mohli vidět ve tmě navzájem, ale pouze nejasně. Jednou moudrý bůh Mandžuší sezval radu z bohů pro projednání světových otázek. Na této radě byli přítomni Burchn Bagšin Gegjan (Buddha Šakjamuni) a Očir Vanin Gegjan (Vadžrapáni). Domluvili se, že budou existovat Slunce, měsíc a hvězdy. Také se domluvili na tom, že bude den a noc, aby se lidé mohli navzájem vidět. Bohové umístili do moře obrovské čerpadlo, které obemklo Zemi, a začali „pumpovat“. První, co vylétlo z čerpadla, bylo Slunce. Druhý byl měsíc a třetí aršan³⁸.

Vše, co bohové udělali, bylo dobré. V celém světě pak bylo teplo a světlo. Bohové ale jen nevěděli, co dělat s aršanem, a tuto otázku ponechali až do další rady. Za nějaký čas aršan ukradl zlý drak Aracha. Následně Aracha vypil aršan a stal se nesmrtelným. Na místě aršanu zůstala nějaká černá tekutina. Když se konala druhá rada, bohové rozhodovali, kam umístit tuto tekutinu: nechat na nebi ji nechtěli, protože pach od ní byl smrdutý. Pokud by ji vylili na zem, v tom případě by mohli zemřít lidé. Očir-Vanni tedy rozhodl, že vypijí tuto tekutinu. Jakmile to učinil, barva jeho těla se změnila v černou, jediné, co zůstalo jako dříve, byly oči a zuby.

Kvůli pomstě pak Očir-Vanni letěl hledat Arachu. Dlouho musel putovat po bílém světě. Když chytil Arachu, rozsekl ho na dvě půlky. Rozseknutý Aracha se rozpadl na dvě samostatné bytosti. Aby se Aracha pomstil Očir-Vannimu, jedna jeho polovina se zabydlela v mořích, kde vytváří časté bouřky, a druhá letěla na nebe s cílem zničit díla bohů: Slunce, měsíc a hvězdy. Od té doby Aracha se pokouší spolknout tyto planety, a kvůli tomu občas nastávají zatmění Slunce a Měsíce.

Zelená Tara (Nogan Djark)

Tara v buddhismu znamená žena-bódhisattva. To je ženská bytost, která dosáhla dokonalosti a osvobození, ale odmítla odchod do nirvány kvůli soucitu k lidem. Existuje několik podob Tary. Zvykem je, že existují čtyři podoby, a to zelená, bílá, červená a černá. Barva těla zelené Tary ukazuje na příslušnost k rodině buddhy

³⁸ Sladká voda.

*Amogasiđchi*³⁹. Sedí na lotosu, slunečníc a měsícníc kotoučíc. Její pravá noha je svěšena ze sedadla, což znamená, že vždy je připravena přijít na pomoc. Levačka je pokrčena a je ve stavu klidu. V rukou drží modré květy lotosu.

Všeobecně se uvádí, že zelená Tara vznikla ze slzy bódhisatvy Arjabaly⁴⁰. Zelená Tara přichází na pomoc každému, kdo se na ni obrací svou modlitbou. Odpradávní Kalmykové uctívají zelenou Taru a věnovali jí hodně rituálů - četli její mantru OM DARE DUDDARE DERU SUCHA a 21 hodinovou pochvalu. Je známo, že všem, kdo se obracejí k zelené Taře, splní jejich přání: nemocní se vyléčí, špatné sny odejdou, odstraní se kazy a vady, vzroste blahobyt a narodí se děti.

Léčivá síla zelené Tary má svůj začátek u buddhy Amitabchi a bódhisatvy Avalókitéšvary. Za dávných časů, kdy vznikl náš vesmír, původní buddha Amitabcha učinil přísahu pomáhat všem živým bytostem v tom, že je zbaví truchlení a utrpení. Pro účely toho cíle projevil emanaci v podobě Avalókitéšvary, který se objevil v našem světě pro plnění své mise. Když spatřil celý náš život, který je naplněn hrůzou a neštěstími hmotného světa, začal plakat z lásky a soucitu k všem živým bytostem. Ze slzy, která vytekla z pravého oka, vznikla Zelená Tara a ze slzy levého oka vzešla Bílá Tara.

Bílá Tara (Cagan Djark)

Jméno této Tary je „Bílá osvoboditelka“. Má jednu tvář a dvě ruce. Levá ruka je v poloze „zpětného rázu“ a pravá ruka se nachází vedle srdce v poloze „kázání“. Od levé ruky stoupá stonek lotosu s květinou na úrovni uší. Mezi její zvláštnosti patří, že má sedm očí, které jsou na dlaních, rukou a chodidlech.

Mandžuší (Dzhampel)

Jméno tohoto bódhisatvy znamená „Krásná zář“ a je bódhisattvou rodiny Padma⁴¹. Některé buddhistické texty popisují 41 podob Mandžušího. Jedna z nejpoblárnějších podob Mandžušího je Mandžughoša (v překladu krásný hlas).

Mandžughošu znázorňují jako indického prince s pletí zlatožluté barvy a sedícího v poloze lotosu. V pravé ruce drží ohnivý meč moudrosti, což je také

³⁹ Jeden z pěti Buddhů Moudrosti v buddhismu Vadžrajány, původem od prvního Adi-Buddha. Hlava rodiny karmy, pleť zeleně barvy.

⁴⁰ Avalókitéšvara.

⁴¹ Čtvrtá rodina zastoupená Buddhou Amitabcha.

symbolem odříznutí neznalostí (nezdvořilosti). V levé ruce má stonek kvetoucího lotosu, jehož lístky drží text Pradžnápáramity⁴².

Mandžušri je bódhisattvou moudrosti, výkonu praxe, opakování manter spojených s ním, rozvoje moudrosti, zlepšení paměti, podporuje hluboké pochopení Dharmy⁴³.

Palden Lhamo (Galyn okna Tengri)⁴⁴

Je jedním ze tří základních ochránců ve škole gelugpa tibetského buddhismu. V Tibetu má velký vliv a je velmi uctívána, a také je ochráncem Lhasy a dalajlamy. Její odraz údajně je vidět v jezeře Lhamo Latso, které je především známo jako jezero pro předpovídání budoucnosti, která se odráží na povrchu vody.

Galyn Okon Tengri, to je tibetská představa o děsivé černé indické bohyni. Existují legendy, které ji spojují s Tarou a se Sarasvati⁴⁵. Je často zobrazena tak, že je velké velikosti a jede na divoké mule po moři, krvi a tuku. Lhamo je černomodré barvy, má svislá prsa, hořící obočí a knír. Její červené vlasy jsou zvednuté nahoru. Jednou rukou mává vadžarným klackem a v druhé ruce drží čiši, která je vyrobena z lebky, naplněné lidskými orgány. Její tělo obklopuje řetězec z čerstvých hlav. Hady drží sukně z tygrové kůže a pět lebek zdobí její drahocennou korunu. Všechny její šperky jsou dárky od jiných bohů. Měsíční disk má v centru svých vlasů a sluneční disk má na pupku, což je dárek od boha Višny.

Pokrývka pro mulu byla vyrobena z kůže jejího syna. Divoká mula je zapřažena do postroje z jedovatých hadů. Vpředu u muly visí dvojice kostek pro hadačství. Tyto kostky používá Lhamo, aby určila, jaký osud čeká člověka: zda dobrý nebo špatný. Také tam visí černý pytel, který je naplněn nemocemi.

Ze soucitu ona polyká všechny zemské nemoci. Po věštbě z kostek, aby určila karmickou situaci, Lhamo vdychává tyto nemoci a sbírá do pytle, anebo naopak vydychává tyto nemoci pro poražení nepřátel Dharmy.

⁴² Učení o dokonalosti Nejvyšší Moudrosti, učení o buddhistické filozofii spojené se základní školou buddhismu Mahayana Madhyamaka.

⁴³ Soubor stanovených norem a pravidel, které je nezbytné dodržovat pro podporu pořádku světa.

⁴⁴ Tamtéž s. 17.

⁴⁵ Bohyně moudrosti, znalosti, krásy a výřečnosti.

Na zadku koně visí klubko kouzelných nití, které je vyrobeno ze zbraně stočené do koule. Tam se nachází oko, které se objeví, když Lhamo vytáhla kopí, které po ní házel její manžel.

Starobylý mýtus spojuje svátek Cagan Sar s příchodem Galyn Okon - Tengri na zem – nebeské Panny ohně. Za dávných časů hezká panna proti své vůli byla nucena stát se manželkou krále brutálních a zlobných mangusů. S hrůzou zjistila, že dítě, které porodila, zničí celý lidský rod. Nebeská Panna rozhodla, že zabije svého syna. Spáchaný zločin mění rysy Galyn Okon-Tengri: její pleť nabývá temnomodrého odstínu, její oči jsou vypoulené, zuby odkryté a sveřepě vyceněné. Panna se proměňuje do sveřepého tvora – dokšita⁴⁶. Na krku má náhrdelník z lebek. Jede na bílé mule, aby se střetla s mangusy. Po vítězství krása nebeské Panny se vrátila zpátky a celý svět ozářilo teplé světlo slunce.

Každý rok s proměnou Galyn Okon - Tengri přichází studená zima. Po vítězství nad Mangusy Panna sjíždí dolů za milovanými lidmi a ohřívá zemi svým teplem a začíná očekávané jaro.

Před příchodem tohoto svátku Kalmykové kupují nové oblečení, dávají do pořádku staré věci, uklízejí a zdobí domov a ženy pečou domácí koblihy – boorcgi.

Mahákála doslovně znamená „veliký černý“

V buddhismu je idomem⁴⁷ a drachmapalou⁴⁸. Nejčastěji Mahákála je znázorněn jako bytost tmavomodré nebo černé barvy a má nebezpečný vzhled. Celkem Mahákála má 72 podob, ale většinou je znázorněn v rozhněvané podobě. Má na sobě ozdobu z hadů a kostí, sukně má z tygří kůže a jeho břicho je odhalené. Tantrické ozdoby Mahákály také představují řetěz z lidských hlav a korunu, kde je pět lebek.

Mahákála patří k osvíceným bytostem. Podle jedné verze tento démon rozhodl o terciární cestě a rozhodl se chránit buddhistické učení. Podle jiné verze Mahákála

⁴⁶ Rozhněvané ochrance víry.

⁴⁷ Ochrance učení Buddhy.

⁴⁸ Obrance učení Buddhy.

byl zařazen do buddhistického panteonu z řady bohů tantrické indické jogy jako manifestace Šivy - Bchajrava⁴⁹. Rovněž v tibetském buddhismu Mahákála je rozhněvaná podoba Avalókitéšvary. Za duchovní manželku Mahákály se považuje Šri Devi.

Bílý Stařec (Cagan Avga)

Kult Bílého starce má staletý příběh. Tento příběh se měnil v souladu se změnou světonázoru národů, které ho uctívaly. Tento kult je znám pod různými názvy Tibetanům, Číňanům a Japoncům, u kterých také byl objektem uctívání a adresátem nejrůznějších žádostí a modliteb. Šamani ho uctívali jako ochránce bohatství, štěstí a rodinného blaha. S jeho požehnáním se množil skot, rozkvétala země, rodilo se potomstvo, předávalo dědictví. V 18. století kult Bílého starce byl kanonizován stoupenci severního buddhismu, což potvrzuje zahrnutí sútry „Vychvalování a darování Bílému starci“ v buddhistických dílech Mergen Gegenom, vydaných během vládnutí císaře Cjan Lun (1736 - 1796).

U Kalmyků Bílý stařec je pokládán za Vlastníka země, a také Vlastníka času a Vlastníka roku. Z tohoto důvodu kalmycký Silvestr, který se liší od jiných mongolských národů, je svátkem Vlastník roku. Během tohoto svátku, jehož název je Džilin Ezen, ochránce Kalmyků daruje celému národu roky života.

Všeobecně existuje několik znázornění Bílého starce, avšak Kalmykové mají svou podobu, která se liší od ostatních.

Mnich Metoděj, který je výzkumníkem starokalmyckých obrazů, na začátku dvacátého století poznamenává: „Kokšin bogdo, to je stařec s krátkou a klínovitou bradou a také tenkými vousy... stojí čile a dívá se výhružně“.⁵⁰

Podle svého sociálního postavení měl vyšší postavení než řadoví bohové. Byl uctíván ne jako Vlastník určitého místa, ale jako Vlastník „celé zeměkoule“.

⁴⁹ Ničivá a děsivá podoba Šivy.

⁵⁰ ČONGOLOV, Arši. *Buddhismus a veliké osobnosti*. Elista: lit.-per. otd. kalmyc. monastyrja "Zolotaja obitel' Buddy Shak'jamuni", 2008. s. 58. ISBN 9785945872929.

2.4 Churuly v Kalmycku

První buddhistické kláštery se objevily u starověkých Mongolů už ve 13. století. Byly umístěné v plstěných jurtách. Takové chrámy patřily zvláštním rodovým sdružením. Přišly do Povolží spolu s Ojraty.

Ojratí stavěli chrámy v místech, kde kočovali. Některé z těchto staveb jsou popsány cestovateli v 17. – 18. století. Také byly popsány zničené chrámy, popis učinili výzkumníci v 19. a na začátku 20. století.

Jeden z prvních ojratských klášterů byl postaven kolem roku 1616. Tato stavba chrámu je zaznamenána v dokumentech cara Michaila Fjodoroviče jako „kamenná minorita“ k datu 16. října 1616. Klášter byl umístěn na východním břehu řeky Irtyš. Jeho název je Darchan – Cordžin – Kit nebo Sedm pokojů podle počtu staveb. Památka na tento klášter byla zachována, i když byl zničen. Podle tohoto kláštera bylo pojmenováno město v Kazachstánu – Semipalatinsk.⁵¹

Nejvyhlášenější klášter 17. století byl Ablainkit (klášter Ablaja). Tento klášter byl založen v roce 1654 knězem Ablainkitem. Ablainkit je svobodný bratr velikého ojratského osvícence, buddhistického kazatele Zaja-pandity na horním toku pravého přítoku Irtyše - řeky Sebinky.

Počet klášterů byl závislý na složení společnosti. V churulech se uskutečňovaly rituály pro etnické skupiny, které byly složené z několika rodů. Každá rodina, která měla minimálně tři syny, měla jednoho z nich poslat na náboženskou cestu – měl se stát mnichem. Chlapec, který se měl stát mnichem, od dětství skládal slib. Ostříhali mu vlasy a v 10 letech šel studovat do buddhistického kláštera.

V 17. století první stacionární chrámy Ojratů byly postaveny podle tibetské architektury z přírodního kamene. Tyto chrámy měly monumentální podobu, která vypadala jako pevnost.

⁵¹ TORKUNOV, A.V., A.V YAKUSHEV a A.S SCHERBAKOVA. *Kalmycké poklady kultury*. Nauchno-informacionnyj izdatel'skij centr, 2009, s. 189. ISBN 9785902156178.

V 18. století se používaly mobilní chrámy, které měly název churula ger. Uvnitř mobilního chrámu nebylo ohniště a na tomto místě byl dřevěný oltář, po stranách byla malá sedadla pro duchovenstvo.

Kočovnický typ klášterů byl u Kalmyků až do konce 18. století. Od tohoto období se právě začaly stavět kamenné stacionární buddhistické chrámy po celé kalmycké stepi a pokračovalo se i v 19. století.

Vznikl nový typ chrámu, mnohoúhelníkový. Vznikla obchozí galerie z toho důvodu, že před zahájením bohoslužby se uskutečňoval obřad trojího obcházení budovy churuly.

V letech 1830 až 1840 ruská vláda přijala řadu zákonů. Tyto zákony především se týkaly náboženství, mnichů a jejich podřízení vládě. Od té doby místo a čas pro postavení churuly mělo být koordinováno ruskou vládou. To se nelíbilo kalmyckým mnichům z toho důvodu, že to nebylo v souladu s buddhistickými normami, podle kterých určení místa a času stavby chrámu muselo být v souladu s astrologickou předpovědí a jinými předpověďmi.

V červnu roku 1917 v Kalmycké stepi fungovalo 28 velkých a 64 malých churul. V těchto churulách působilo až dva tisíce duchovních. Když se konala schůze zástupců kalmyckého národa, bylo rozhodnuto, že počet velkých churul se zvýší až na 41 a bude zvětšen i počet mnichů. Tyto plány ale nebyly uskutečněny kvůli sociálním změnám, které nastaly později.

2.5 Nepříznivé období

Když skončila občanská válka, hodně kalmyckých duchovních osob se ocitlo v emigraci. V letech 1924 až 1928, kdy už zemi řídila sovětská vláda, bylo registrováno 70 buddhistických komunit. V roce 1930 těchto komunit už bylo jen 65. V roce 1930 kalmycké písemnictví bylo převedeno na abecedu na latinském základě, a to způsobilo velkou ránu buddhistickému duchovenstvu jako nejvzdělanější vrstvě obyvatelstva, a také tradiční kultuře Kalmyků, která se zakládá na buddhistické duchovnosti.⁵²

⁵² Tamtéž s. 226.

2.5.1 Náboženská krize v Rusku

Začátkem roku 1931 v Kalmycku začal proces represe náboženství a duchovenstva. Na začátku 2. světové války v republice už nepůsobil žádný buddhistický chrám.

V roce 1943 všichni Kalmykové byli přesídleni do různých území na východě země; kalmycký národ byl rozmístěn v prostorech Sibiře a střední Asie.

I po návratu kalmyckého národa do vlasti v padesátých letech a obnovení autonomie Kalmycka buddhistické náboženství stále zůstávalo zakázané.

Ke konci osmdesátých let buddhistické náboženství u Kalmyků se zachovávalo v „tajné komunitě“. Sovětské moci se podařilo zdevastovat proces přípravy buddhistických kazatelů, přerušit řetězec předávání znalostí od učitelů k žákům. Dříve tento postup byl bezpodmínečně dodržován ve školách buddhistických chrámů. Nicméně duchovní kořeny kalmyckého národa byly velmi hluboké. Když sovětské ideologické tlaky se oslabily, buddhistické náboženství se znovu stalo duchovní a kulturní základnou Kalmyků.

2.5.2 Znovuzrození stepní víry

Za dobu sovětské vlády se v Kalmycku nezachoval ani jeden buddhistický chrám. Až v roce 1988 byla zaregistrována buddhistická komunita věřících v Eliste, první po obnovení autonomie Kalmycka. Zanedlouho byla otevřena první modlitebna a byli pozváni kazatelé z Burjatska.

V červenci roku 1981 do Elisty přijel nejvyšší lama provincie Ladak státu Džammu a Kašmíru (Indie) Kušok Bakula rinpoče. Posvětil modlitebnu a místo budoucí stavby churuly elistenské. V roce 1991 Kalmycko navštívil Jeho Svatost dalajlama, v roce 1992 se pak konala jeho druhá návštěva Kalmycké republiky.

V roce 1992 byl zvolen šadžina - lama⁵³ - Telo Tulku⁵⁴ rinpoče 11. přerod Tilopy⁵⁵. Díky jeho snaze bylo mnoho učiněno pro znovuzrození budhismu.

⁵³ Hlava buddhistů v Kalmycku.

Největší chrám, „zlaté obydlí Buddha Šakjamuni“, byl otevřen v roce 2006 v Eliste. Stalo se z něj zájmové středisko pro buddhisty nejen Kalmycké republiky, ale také celé evropské části Ruska.

2.5.3 Nejvyšší lama

V roce 1991 do vlasti svých předků přijíždí mladý mnich, který byl členem delegace doprovázejících osob Jeho Svatosti dalajlamy 14 během cesty do Ruska. Tohoto mladého člověka dalajlama uznal jako přerod velikého indického machasiddhy Tilopy – Telo Tulku rinpoče. Ten se narodil v rodině kalmyckých - emigrantů 27. října 1972 v USA. Ve věku šesti let hned po návštěvě Ruska s Dalajlamou odjíždí do daleké Indie spolu s maminkou do kláštera Drepung Gomang, kde se učí buddhistické filozofii během 13 let.⁵⁶

Od doby, kdy poprvé vstoupil na kalmyckou půdu, Telo Tulku rinpoče už nepřerušil kontakty se svým národem. Celá jeho činnost je směřována ke znovuzrození buddhismu v této republice.

V roce 1992 byl zvolen Šadžin - lamou Kalmycka. Od té doby až do dnešního dne provádí velkou a důležitou práci pro obnovu a upevnění duchovních a kulturních tradic svého národa.

Na Kalmyckém území se znovu začaly stavět churuly, otvírají se buddhistická centra, kde nováčci v praxi poznávají buddhistickou filozofii. Kalmycký národ se svým duchovním vůdcem chce získat to, co po staletí tvořilo duchovní hodnotu kalmyckého národa – buddhistické učení.

2.5.4 Zlatý klášter Buddha Šakjamuni

Burchn Bagšin Altn sjume je největším buddhistickým chrámem v Rusku a Evropě. Tento velký a krásný chrám byl postaven obdivuhodně rychle. V prosinci roku 2004 dalajlama 14 posvětil místo, kde se měl stavět chrám. V březnu roku 2005 Jeho Svatosti byl představen projekt, který on schválil a vtiskl do něj i svoje návrhy.

⁵⁴ Ve světě Erdni Basan Ombadykov.

⁵⁵ Zakladatelem linie Kagjü tibetského buddhismu.

⁵⁶ Tamtéž s. 230.

V prosinci téhož roku před velkým počtem lidí se konalo otevření chrámu. Poté dalších několik let probíhaly práce v oblasti zpracování interiéru a úprav pozemku.⁵⁷

Kromě inženýrů, stavařů, architektů a malířů na chrámu pracovali také mnichové, kteří načetli tisíce manter a vkládali svaté texty do sloupů, modlitebních bubnů a soch.

Slavnostní otevření chrámu 27. prosince 2005 bylo časově naplánováno k oslavě Zul – Dne narození odchodu do nirvány velikého učitele Czonkapy a příchodu nového roku podle kalmyckého kalendáře.⁵⁸

Centrální churula byla postavena v souladu s buddhistickými předpisy a principy současné architektury. Má podobu pyramidy a veškerý její areál má formu mandaly⁵⁹.

Postavena je na sedmimetrovém násypném kopci, chrám má výšku 56 metrů a jakoby „letí“ nad městem. Dveře do churuly, stejně jako brána v ohradě chrámu, jsou umístěny ze čtyř stran světa. Proto budova má čtyři stejné fasády, které jsou ozdobené symboly buddhistického učení. Podél schodů směřujících k jižnímu, východnímu a západnímu vstupu jsou umístěny kaskády fontán.⁶⁰

Jeho Svatost dalajlama 14 vznesl svůj požadavek, aby kolem chrámu byly umístěny sochy 17 pandit – velikých učitelů buddhismu z indického kláštera Nalanda. Jejich práce dodnes mají podle názoru Jeho Svatosti obrovský význam pro rozvoj buddhismu.

Na náměstí před hlavním jižním vstupem se nachází socha Bílého starce. Areál churuly je obklopen azurovým plotem se 108 sloupy. Na obvodu chrámu je umístěno 108 modlitebních bubnů.

V chrámu v modlitebním sálu se nachází velká socha Buddhy Šakjamuni a ta je největší v Evropě, její výška dosahuje až 9 metrů. Buddha je zobrazený v padma - asane: pravou rukou se dotýká země a vyzývá ji být svědkem svého osvětlení a v levé ruce drží číši pro sběr milodarů. V souladu s buddhistickou tradicí dovnitř sochy jsou uloženy tisíce svítek s mantrami a také drahocennosti, příjemná vůně, trávy a

⁵⁷ Zlatý klášter Buddhy Šakjamuni.

⁵⁸ Reformátor tibetského buddhismu a zakladatel školy gelugpa.

⁵⁹ Schematické znázornění nebo konstrukce, nejčastěji ve tvaru kruhu.

⁶⁰ EDC Kalmycký centrální buddhistický klášter "Geden Sheddup Choi Korlingen" 2015.

rostliny. Socha je pokryta lístkovým zlatem, což symbolizuje dokonalost Buddha, dosáhnuvšího osvícení.

V oltářní části chrámu stojí lví trůn Dalajlamy 14, který je v provedení masiv a pokryt azurovou výzdobou. Tamtéž v skleněné pagodě je jedna z hlavních relikvií churuly – úplný mnišský háv Jeho Svatosti.

Na stěnách uvnitř chrámu jsou zobrazeni Buddha a 16 archátů, Avalókitéšvara, Zelená Tara, Bílá Tara, obránci učení, Čže Conghapa. Na jižní stěně je všech 14 Dalajlamů.

V centrální churule pravidelně se provádějí semináře, cvičení, přednášky pro všechny zájemce. Pro mládež, žáky vyšších tříd a studenty vyšších a středních škol se tam čtou přednášky a provádějí se rozhovory o základech buddhistické filozofie na témata mravnosti. Poskytuje se pomoc školním učitelům, kteří mají kurz „základy náboženské kultury a světské etiky“.

V chrámu je veřejná buddhistická knihovna. Přístup do knihovny mají nejen mnichové, ale také ostatní zájemci. V chrámu je také muzeum dějin buddhismu. Jeho výstava seznamuje návštěvníky s dějinami rozšíření světového náboženství v Kalmycku.

V prostorech hlavního buddhistického chrámu republiky se setkávají zástupci různých konfesí. Probíhají tam mezináboženské rady za účasti Šadžin - lamy Kalmycka, hlav elistinské a kalmycké diecéze Ruské pravoslavné církve, duchovní setkání muslimů z Kalmycka. Jejich společné snahy jsou směřovány na upevnění společnosti, vývoj tolerance a harmonizaci, mezinárodních vztahů a upevnění morálních hodnot.⁶¹

⁶¹ EDC kalmyčtina Central buddhistický klášter "Geden Sheddup Choi Korlingen" 2015.

3 Buddhistické písemné zdroje v kolekcích Kalmycka

Buddhistické památky jsou uloženy v ruských rukopisných sbírkách a starých vytisknutých knihách v Petrohradě, Moskvě, Burjatsku, Tuve a Kalmycku. Tyto sbírky vyvolávají velký zájem jak ze strany těch, kdo vyznávají buddhismus, tak i u všech, kdo se zajímají o prameny kultury národů, nebo přímo studují buddhismus. „Podle tradice buddhismus může existovat pouze v tom případě, pokud současně jsou přítomny tři jeho komponenty: Buddha, jeho učení (dharma) a komunita stoupců (sangha). V symbolickém smyslu Buddha, to jsou jeho sochy a znázornění; učení jsou záznamy kázání Buddha, jak rukopisné, tak i vtištěné, neboli knihy; komunita, v přísném smyslu svěští věřící také patří do komunity. Takovým způsobem učení Buddha se zachovává ve formě knih; odtud je pochopitelné, proč buddhisté tak uctívají knihy.“ Podle buddhistických textů, které se dochovaly v Kalmycku, lze s jistotou hovořit o tom, že i pro buddhisty - Kalmyky bylo opisování svatých textů, čtení nahlas a učení jim nazpaměť jednou z nejdůležitějších záležitostí. Stejně jako přijetí a následování vysokých požadavků buddhistické morálky.

Významný objem a hodnota písemného dědictví Kalmyků a jejich historických předků Ojratů však byly nenávratně ztraceny v období válek, a také v podmínkách politické ateizace země a bojů s náboženstvím ve 20. století a v letech deportace Kalmyků. Buddhistická literatura je dnes v Kalmycku velmi žádaná. O tomto faktu svědčí vzory svatých textů, které jsou uloženy jak ve státních, tak i v četných soukromých sbírkách. Také o tom svědčí hluboký čtenářský a výzkumný zájem o rukopisné památky ze strany stoupců tradic, zájemců o buddhismus a jiných čtenářů. Nicméně dosud vědci téměř nic nevědí o tom, kolik konkrétně takových písemných památek se zachovalo k začátku 21. století v soukromých sbírkách. Jaké texty se těší zvláštní pozornosti a jsou pečlivě ukryty v prostředí a komunitě věřících Kalmyků.

3.1 Památky buddhistické literatury Zaja - pandity Namkaj Džamco

Jeho jméno je nerozlučně spojeno se staletou duchovní a knižní kulturou kalmyckého národa. Díla, která byla vytvořena v „jasném písmu“ Zaja-panditou na základě staromongolské abecedy, dnes patří do zlaté světové sbírky starých

mongolských knih. Právě tato sbírka se vede od roku 1648, to znamená od doby „jasného písemnictví“. Také od té doby se počítají dějiny ojratské a kalmycké literatury.

Vznik a nastolení formování literatury spadá svými kořeny doprostřed 17. století a je nerozlučně spojeno s činností Zaja - pandity. Právě od poloviny 17. století ojratská literatura se vyčlenila ze sestavy všeobecné mongolské literatury. Vytvořila se samostatná větev a až do 20. století pokračovala ve svém vývoji. Pozoruhodné je to, že řada prací je psaných v ojratském jazyce, značnou část představují překlady z klasického tibetského jazyka učiněné Zaja - panditou a jeho stoupenci.⁶²

Jedním z důležitých objektů výzkumů životní a tvůrčí cesty Zaja - pandity je jeho životopis, který byl sestaven na konci 17. a začátku 18. století. Tento životopis sepsal jeden z nejbližších žáků Zaja - pandity Radnabchadra a dochoval se do dnešní doby jako rukopisná památka. V této památce s názvem „historie rabdžamba Zaja - pandity, pojmenované „měsíční světlo“ (ojrat. Rabʹjamba Čay - a bandida-yin tuyuʹji saran - u gerel kemeku) jsou obsaženy zprávy o dějinách a kultuře Ojratů, Kalmyků a jiných národů střední a východní Asie.⁶³

Práce, které byly přeloženy Zaja-panditou, dovolují dnešním a budoucím výzkumníkům posoudit hloubku středověkých filozofických myšlenek a úroveň osvícení tibetské společnosti, kdy probíhalo formování Zaja - pandity jako osoby. Systém hodnot tibetské kultury, kterou on přijal, pohltil do sebe a začal kázat mezi Mongoly, Ojraty a Kalmyky, se s nevyhnutelností projevil v tom, jaké práce byly vybrané Zaja-panditou pro překlad do ojratského jazyka. Jak je dobře známo, činnost Zaja-pandity se rozšířila v geografickém území od východního Mongolska až ke břehům Volhy.

Protože ojratská literatura se opírala o mongolské literární tradice, které jsou společné pro všechny mongolské národy, nevyhnutelně se to projevilo na rozvoji básnických forem knižní slovesnosti.

Především je třeba se zmínit o památkách, v nichž se skrývají základní ustanovení buddhistického učení, filozofie a metafyziky. K takovým patří díla

⁶² SAZYKIN, Aleksej. *Mongolská literatura 18 st.* Nauka, 1988. S. 448 - 449.

⁶³ MUZRAJEVA, Deljaš. *Buddijskij pis'mennye istochniki na tibetskom i ojratskom jazykah v kolekcijah Kalmykii.* Elista: Džangar, 2012, s. 13. ISBN 9785945875180.

mahajanské kanonické literatury Pradžnápáramity. V těchto dílech nejlépe jsou zobrazeny výsledky rozvoje idejí buddhismu ve filozofii mahajany. Texty Pradžnápáramity jsou zahrnuty do kanonického souboru Gandžur.⁶⁴ Stále znovu a znovu se vydávají v Tibetu, Číně a Mongolsku. Vydávaly se jako součásti kánonů i jako zvláštní díla a šířily se v rukopisné podobě. Kvůli tomu ideje Pradžnápáramity ovlivnily různé stránky a úrovně společenského vědomí Kalmyků. Znamý ruský tibetolog B. I. Kuzněcov psal o teorii „prázdnoty“ (šunjtaty), že ta je úzce spojena s idejí ztotožňování sansary a nirvány a získala svůj rozvoj a zdůvodnění v literatuře Pradžnápáramity.⁶⁵ Buddhistické učení o šunbjartě je základem celého buddhismu mahájany. Podle mongolských historických letopisů překlad důležitých textů Pradžnápáramity je událostí, která je v první řadě důležitá pro rozšíření buddhismu mezi mongolskými národy. V Kalmycké republice Pradžnápáramita je brána jako nejdůležitější část buddhistického učení. Jednotlivá díla pro buddhisty byla brána nejenom jako texty, které mají významnou teoretickou, filozofickou hodnotu, ale i jako magický prostředek, který zlepší karmu a odrazí problémy už jen svou přítomností. Všechno to podporovalo neobvyklou popularitu „Diamantové sútry“ mezi Kalmyky.

3.2 Buddhistické písemné zdroje, které jsou zachovány v Kalmycku až do začátku 21. století

Některé texty byly vytvořeny v době růstu významu vzdělávací a překladatelské činnosti kalmyckého duchovenstva na přelomu 19. – 20. století, stejně jako v průběhu 20. století. Mezi ně lze zařadit znění textů o jejich prorocství (věštby) o budoucnosti, texty týkající se přijetí útočiště, překlady různých vzorků buddhistických spisů, které byly vytvořeny kalmyckým duchovenstvem.

Nalezené zdroje obsahují velmi důležitý materiál pro analýzu složení panteonu buddhistických božstev. Jednou z velmi pozoruhodných stránek psané kultury Kalmycka ve 20. století jsou buddhistické texty psané v azbuce.

⁶⁴ První část tibetského buddhistického kánonu.

⁶⁵ KUZNETSOV, Bronislav. *Starověký Irán a Tibet*. 1. SPB: Evrazija, 1998, s. 98 - 99 ISBN 5807100026.

3.3 Populární spisy Kalmyků

„Diamantová sůtra“

Popis nejpopulárnějších buddhistických textů, které byly v oběhu mezi Kalmyky, by měly začít vzorkem literatury o Pradžnáparamitě, což je „Diamantová sůtra.“⁶⁶ Tato sůtra je velmi často zmiňována v literatuře buddhistů a byla též opakovaně přeložena do ruštiny. Mezi nejslavnější překlady může být zařazen překlad V. P. Androsova „Sůtra o dokonalosti moudrosti, která proplová temnotou nevědomosti jako blesk.“⁶⁷

Tato sůtra byla zpracována přibližně v roce 300 n. l. v Indii. Obsahuje stručný popis nauky o Pradžnáparamitě, o možnostech spásy a dosažení posvátnosti, a je to představeno ve formě rozhovoru Buddhy Šakjamuni s jedním z jeho žáků jménem Subhúti.

Tato sůtra má zvláštní postavení v řadě nejvíce uctívaných svatých buddhistických textů Kalmyků. V souladu s kalmyckou tradicí „Diamantová sůtra“ musí být přítomna na oltáři v každé rodině. Podle představ věřících to je schopné přinést rodinné štěstí a prosperitu. Nezáleží na tom, v jaké formě tento text je proveden, tedy zda v ručně psané nebo tištěné verzi, ani v jakém jazyce – ojratštině nebo tibetštině. Podle představ věřících praktické využití úschovy, čtení a přepisování této práce spočívalo v tom, že dotyčný, který přepsal nebo přečetl tento doklad alespoň jednou, byl zproštěn svých hříchů a překážky pro vyřešení jeho problémů byly odstraněny. Čtení a přepisování textu bylo považováno za náboženské

⁶⁶ Sancre.Aria-Vadžračhedika-nama-pradžniaparamita-mahajana-sůtra, v tibetštině Phags pa ona rab Kyi pha rol tu hyin pa RDO RJE gcod pa zhes bya pa theg pa'o MDO, oyr. Xutug-tu biligiyn činadu kurugsen tasulučči očir kemeku Yeke kulguni Sudur

⁶⁷ ANDROSOV, Valerij. *Indo-tibetský buddhismus. Slovník.: Diamantová sůtra*. Vyd. 1. Elista: SNT, 1993, s. 610 - 639 ISBN 9785457705098.

zásluhy, které pomohou zbavit špatné věštby, pomoci jedinci ke „znovuzrození“, zejména zbavit ho trápení v pekle.⁶⁸

Vědci opakovaně uváděli, že přepis buddhistických kanonických spisů byl v souladu s ustanoveními buddhistického dogmatu, podle kterého kopírování (reprodukce) a distribuce posvátných textů byly považovány za velmi ctnostný a spasitelný akt.

Přitom je důležité, na jakém papíře a jakým inkoustem byl přepsán text: síla a moc ctností do značné míry byla zvýšena v případě, že rukopis byl přepsán na lakovaném černém papíře perličkovým nebo drahocenným inkoustem (barvami) vyrobenými z kovu (zlata, stříbra) a drahokamů (tyrkysu, korálu, berylu, atd.) mletých do prášku. To je důvod, proč se můžeme setkat s kalmyckými ručně psanými vzorky knih, převážně s „Diamantovou sútrou“, vyrobenými v této technice.

Navíc „Diamantová sútra“ je jakási obdoba moderních matrik (rodných listů). Potřeba pravidelného čtení „Diamantové sútry“ při podmínkách nedostatečné znalosti tibetštiny ze strany nevzdělaných věřících byla příčinou obrácení se na rodový kmen pro její „oživení“ (v kalmyčtině: emrullhn), tj. čtení jakýmkoliv představitelem náboženství. Obrácení se při čtení na členy rodiny poukázalo na potřebu zahrnout do rukopisných textů jména všech členů rodiny.⁶⁹

To znamená, že rodinný seznam „Diamantové sútry“ byl považován za historický dokument, který zaznamenával informace o členech jedné rodiny, několika generacích rodiny a dokonce i celého rodokmenu.

Texty věnované Buddhovi dlouhého života - Amitájušovi⁷⁰

Velkou pozornost si zaslouží skutečnost, že mezi Kalmyky je vysoká míra výskytu různých spisů, které se věnují Buddhovi dlouhého života - Amitájušovi (v tibetštině Tshe DPAG-tu med-PA, oyr. Caglaši ugei nasutu). Mají významné místo v

⁶⁸ KYČAGOV, Evgenij a Lev SAVITSKÝ. *Lidí a bohové země sněhu.: Kultura východních národů*. Moskva: Nauka, 1975, 245 s.

⁶⁹ Zpravidla, jména členů byla dopsaná na okrajích rukopisů.

⁷⁰ BAKAJEVA, Elena. *Step a Kavkaz, kulturnye tradicii*. Moskva: Gos. istoricheskij muzej, 1997, 95 – 96. ISBN 9785890760128.

rituálu prodloužení života Kalmyků, který se provádí v předvečer svátku Zul, tedy v době, kdy Kalmykové slaví Nový rok.

Texty uctívání Buddhy Amitájuš, který je zvláštní formou Buddhy Amitabhy, jsou na třetím místě podle frekvence jednotek uchovaných v kolekcích v Kalmycku, pokud zhodnotíme stupeň jejich výskytu mezi Ojraty a moderními Kalmyky. Podle počtu zachovaných a tudíž dříve široce používaných a aktivně čtených a přepisovaných textů jim mohou konkurovat pouze buddhistické spisy „Diamantová sůtra“ a texty, které odstraňují následky křivdy.

Amitabha - v bájesloví Vadžrajány a Mahájány představuje ztělesnění „nezměrného světla“. V souladu se zavedeným názorem jeho kult vznikl v Indii v prvním století našeho letopočtu. Amitájuš jako charakter buddhistického panteonu je emanací buddhy Amitábhy.

Jedním z důvodů koncepce prodloužení životnosti je snaha vyhnout se ne tolik samotné smrti, ale osobnímu soudu nad duší mrtvých. V tomto případě původ myšlenky o prodloužení života můžeme hledat ve vzniku samotného nápadu líčení člověka některými vyššími božstvy, které jsou obdařené touto funkcí.

Modlitby

Mezi písemnými spisy buddhistické literatury je nutné zvlášť zdůraznit existenci liturgické literatury, která byla používaná v denních bohoslužbách a při různých obřadech. Takovými prostředky jsou hymny - oslavování či chvála, požehnání, modlitby, modlitby - žádosti a mnoho dalších textů, které obsahují popisy a jsou používány v různých obřadech a rituálech.

V současné době v Kalmycku texty hymnů bStod-pa jsou prezentovány v rukopisné podobě, stejně jako četné xylographické publikace. Tibetský pojem bStod-pa je obvykle překládán jako „hymnus chvály s cílem chválit, povznášet.“ V dílech věnovaných mongolským učením se často používá pojem Magtaal (z kalmyčtiny: magtal), tj. „chvála, povznesení“.

Zaklínadla

Každý Kalmyk, který se sám považuje za buddhistu, od raného dětství zná slova posvátných modliteb. Nejslavnější a populární modlitba je Om Mani Pad Me Hum.⁷¹

Buddhisté věří, že každá z těchto šesti slabik osvobozuje živé bytosti ze šesti říší samsáry, stejně tak i osobu, která bude opakovat tuto mantru, od následného znovuzrození, a tedy vede k vyššímu konečnému cíli - osvobození od karmy a odchod z koloběhu, znovuzrození.

Pro obyčejné věřící hlavním při čtení modliteb je směřování jeho pohledu na obrazy božstev a vícenásobné opakování této mantry. Čtení modlitby je doprovázeno přebíráním korálků pro počítání počtu přečtených modlitebních vzorců a točením modlitebního kola v rukou (Maanin Kurd).

Každý obrat válce je považován za přečtení všech modliteb, které jsou do něj umístěné. Tato praxe v kombinaci s hlubokou vírou, která se zdá na první pohled jednoduchá, je smysluplná a nutí nás přemýšlet o tom, jak hluboce vnímáme tato zaklínadla a jak významný vliv měla zaklínadla na všechny sféry života buddhistů.

V tomto kontextu je důležité konstatovat, že síla vlivu modlitebních vzorců není závislá na jednoduché přesnosti jejich vyslovování v souladu s fonetikou sánskrtu, na kterých jsou založeny. Lama Anagarika Govida psal ve vztahu k tibetskému buddhismu, že kdyby efektivnost manter byla závislá na jejich výslovnosti, pak všechny mantry v Tibetu by ztratily svůj význam a sílu, protože v Zemi Sněhů nejsou vyslovovány v souladu s fonetikou sánskrtu, ale v souladu s fonetickými zásadami tibetského jazyka.⁷²

V literatuře o buddhismu najdeme následující vysvětlení slova mantra (Mann „myslet“, tra - přípona tvořící slova - nástroje) – „to, co vytváří myšlenkovou podobu, obraz“. Spolu s výslovností se vytváří i její obsah v plném rozsahu bezprostřední reality.⁷³

⁷¹ Mistický návod – mantra bódhisattvy milosrdství a soustrasti Avalokitešvary.

⁷² ANAGÁRIKA GOVINDA, Lama. *Buddhistická psychologie. Základy tibetské mystiky*. SPB: Andreev i synov'ja, 1993., s.209. ISBN 5874520147.

⁷³ Tamtéž s.201.

Známý specialista na buddhismus E. A. Torchinov vysvětlil pojem dháraní (pocházející od kořene dhr - držet) jako „kombinace zvuků a slabik kódujících obsah rozsáhlých textů psychopraktické povahy, jejich specifickou slohovou a zvukovou koncepci.“⁷⁴.

Buddhistické Dharani - to jsou zaklínadla a stereotypní vzorce, které jsou ezoterickými motty animistického původu, které byly získány a upraveny buddhisty, a to především s cílem chránit lidstvo od pověřčivých obav a od zvláštních nebezpečí ve světě.

Skládají se z krátkých talismanových vět nebo veršů, někdy ve formě sútry nebo projevu, obvykle vztažených k Buddhovi, a jsou plné neodolatelné magické síly, která má vliv po celou dobu, po kterou tyto věty jsou vyslovovány nebo opakovány nebo se nosí jako amulet (v písemné podobě). Jsou určeny pro určité duchy nebo božstva, které uklidňují nebo potlačují.

Účelem těchto modlitebních vzorců je odstranění všech druhů překážek, nežádoucích účinků, pomoc věřícím v případě nemoci, atd. Mezi nimi jsou Dharani adresované božstvům buddhistického panteonu (včetně Šakjámuni Buddha, jeho doprovodu, buddhům a bódhisattvům a dalším).

Analýza těchto Dharani ukazuje, že se liší ve stylu prezentace a tónu projevu ke konkrétnímu božstvu: některé z nich byly určeny pro pomoc věřící spatřit (získat schopnost vidět) božstvo, ostatní byly určeny pro zabránění setkání s nimi (v případě apelování na zlostné emanace božstev).

Čtení Dharani bylo doporučováno při různých úkonech (skutcích), například během stavby rituálních Suburganů (sanskř. stupa), nebo proto, aby dotyčný viděl sny a pamatoval si je, atd. Patří mezi ně Dharani, což eliminuje všechny druhy překážek a minimalizuje nepříznivé účinky planet, rozpor (nesoulad) (z kalmyčtiny: harš), a též Dharani, které umožňují zbavit se špatných znovuzrození (z kalmyčtiny: mu Zaya) a další.

Pro výzkumné pracovníky z tradičních lidových léčitelských znalostí jsou nejatraktivnější takové, pocházející z textů Tare, které se vztahují k lidskému zdraví,

⁷⁴ TORČINOV, Evgenij. *Vvedenie v buddologiju*. Petrohrad: Sankt-Peterburgskoe filosofskoe obshhestvo, 2000, s. 138. ISBN 5935970198.

a to jak fyzickému, tak psychickému. Mezi nimi jsou texty přímo spojené s určitou chorobou a její léčbou – zbavení se choroby. Mezi chorobami uvedenými v těchto textech lze objevit horečku, různé epidemie, oční nemoci, mor, poruchy trávení, žloutenku, vředy (rány), otravu jedy a další onemocnění.

Analýza Dharani umožňuje prezentovat ucelený systém poslání a uplatňování těchto modlitebních textů. Pokrývají všechny oblasti života kočovníka: mezi nimi jsou zahrnutá díla, která apelují na Bohy, jsou používána pro zvládnutí jedné z mnoha buddhistických praktik, k nimž se uchýlovalo v případě nemoci (lidí i zvířat), pro eliminaci negativních dopadů nevhodných úkonů, pro zbavení se všech možných nebezpečí a překážek.⁷⁵

Seznámení s těmito texty z kategorie Dharani opět upozorňuje na skutečnost, že osud člověka závisí na jeho vlastním úsilí neúprosné vědomé práce sám na sobě. Tyto texty jako žádné jiné jsou připomínkou, že spása (v buddhistickém smyslu) přijde k jednotlivci v důsledku jeho vlastních duchovních úsilí a za pomoci Buddhy a Bódhisattvy.

Astrologické slohy

Astrologické sbírky používané kalmyckými Zurhači (astrology) se obvykle skládaly z jednotlivých samostatných dílů. Jedním z nich je sloh s názvem Xamuq Kilince Namančilaxu Sudur („Sútra odpouštění všech hříchů“). Toto dílo začíná tradičními postupy uctívání všech Buddhů a Bódhisattv z deseti stran světa. Pak jsou uváděny názvy Buddhy a citovány modlitby adresované Buddhům. Je třeba poznamenat, že pokud je vysloveno alespoň jedenkrát jejich jméno, můžeme být očištěni od následků spáchaných hříchů. Podle znění této sútry vyslovení modliteb umožní očistit se od vlivů některých druhů hříšných činů a přispěje k dobrému znovuzrození.

Tyto texty lze popsat jako texty „ochranné povahy“. Byly určeny jako protijed pro různé choroby, překážky v podnikání, nepříznivé následky případných porušení předpisů atd. V těchto sbírkách jsou uvedeny Dharani pro každou příležitost

⁷⁵ MUZRAJEVA, Deljaš. *Buddijskij pis'mennye istochniki na tibetskom i ojratskom jazykah v kollekcijah Kalmykii*. Elista: Džangar, 2012, s. 39. ISBN 9785945875180.

(nepříznivý výsledek současných skutečností, choroby a podobně). Je též uvedeno, kolikrát mají být recitovány.

To znamená, že analýza obsahu astrologických děl sbírek prokazuje, že zkušenosti nahromaděné Kalmyky v průběhu staletí týkající se definic lidských vlastností, lidských biorytmů, vlivů faktorů životního prostředí na jednotlivce, předpovídání událostí, vytvoření kalendářů, získalo písemnou formu a je nedílnou součástí kulturního dědictví lidu. Ukazuje to na význam role, kterou hráli buddhističtí duchovní při konání svatebního obřadu a jiných životně důležitých obřadů Kalmyků.

Proroctví (věštby)

Mezi Kalmyky byly a stále jsou velmi rozšířená díla reprezentující predikce (proroctví) budoucnosti. Tyto poznatky jsou v oběhu mezi věřícími, a to v tibetštině a oyratštině (jasném psaní). Díla tohoto druhu jsou jakýmsi „mandátem“, „slovem“, „závětí“ (z ojrattštiny: jarliq), dědictvím od historických a legendárních buddhistických vůdců Tibetu a Mongolska. Mají širokou popularitu mezi Mongoly, Buryaty a Kalmyky na konci 19. a počátku 20. století. V těchto pracích je připomenuta nezbytnost náboženských příkázání a jsou prorokovány všechny druhy problémů, které jsou nevyhnutelné v budoucnu jako trest za selhání buddhistických poučení.

3.4 Práce Kalmyků v 19.-20. století

Tradice vytvoření překládané buddhistické literatury byla založena oyratským pedagogem Zaya-panditou již v 17. století a má pokračování ve 20. století až do konce 60. let 20. století, nebo možná i v pozdější době.

Buddhističtí kazatelé pochopili, že pro potřeby praktikujících věřících je nutné zajistit literaturu, která by stručně, přehledně a plně objasnila základní postuláty, rituální praktiky, ceremoniály a další aspekty výuky. V tomto případě bylo nutné vzít v úvahu mentalitu etnika, které se ponořovalo do buddhistické víry. Toho bylo dosaženo při výběru přesně takových prací, které byly schopné probudit úctu a bázeň v představivosti a mysli potenciálních věřících.

První čtvrtina 20. století je poznamenána prudkým nárůstem v oblasti vzdělávání, překladatelské činnosti kalmyckých buddhistických duchovních. Tato tendence měla začátek na konci 19. století. V tomto okamžiku byla vytvořena celá řada přeložených a originálních děl v ruštině, oyratštině a kalmyčtině. Jedním z iniciátorů této práce byl bakša (Lama) donských Kalmyků jménem Menke Bormanzhinov (1855-1919).

Zajímavá stránka literární a vzdělávací činnosti kalmyckého duchovenstva je spojená s činností Kalmyků – imigrantů. Kalmyčtí lámové, kteří se ocitli v Evropě, nejenže pokračovali ve svém zapojení do překladatelské práce, ale také nadále vytvářeli originální duchovní díla v oyratštině. Jednou z těchto prací je sloh Zadby (Zodby) Buruldinova (1888-1964), v němž představuje počet a dědičnost buddhistických vůdců donských Kalmyků.

Zástupci kalmycké inteligence žijící v Americe organizovali kulturní a vzdělávací práce, které zahrnovaly překlady buddhistických rituálních textů a modliteb s cílem podpořit národní kulturu u mladší generace.⁷⁶

Bakša Sanji-rugby Men'kov (1897-1968) přeložil z tibetského jazyka a předložil v poetické formě magtal (chválu) o seslání tří klenotů a božstev buddhistického panteonu (Vadžrapáni, Mandžušrí, Avalókitéšvara). Tato rozsahem malá práce byla publikována v roce 1957 ve Philadelphii. Autor doplnil text v oyratštině latinským přepisem, aby buddhistické modlitby byly snadno čitelné a srozumitelné.

Buddhistické texty napsané netradiční oyratskou grafikou a přepsané do azbuky jsou další pozoruhodnou stránkou kalmycké písemné kultury 20. století.

Kalmycké buddhistické ručně psané texty v azbuce nebyly dosud předmětem studia znalců buddhismu. Kromě toho studie literárního dědictví Kalmyků neobsahují informace, že ve 20. století buddhistické texty kolovaly nejen v tradičním znění v oyratštině, ale též byly přepisovány v jedné z forem azbuky, která byla používána v průběhu reformování grafického stylu kalmyckého jazyka.

To znamená, že objev v kalmyckých sbírkách rukopisů sbírek modliteb v azbuce svědčí o tom, že v době kolem roku 0 (vzniku křesťanství a začátku počítání

⁷⁶ Tamtéž s. 45.

nového letopočtu) posvátné buddhistické texty kolovaly mezi věřícími Kalmyky nejen v tibetštině a oyratštině v grafickém provedení moderního kalmyckého jazyka, ale též v písemně podobě jednoho z typů azbuky, který se používal v procesu vývoje písemné formy kalmyckého jazyka 20. století.⁷⁷

⁷⁷ Tamtéž 53.

Závěr

Tato bakalářská práce se věnovala tématu buddhismu. Zaměřena byla na buddhismus v Kalmycké republice, a proto i název bakalářské práce byl zvolen Tibetský buddhismus v Kalmycku. Toto téma je pro mě zajímavé z toho důvodu, že buddhismus lze považovat za jedno z hlavních náboženství, patřící mezi taková náboženství ve světě, jako je křesťanství, islám a judaismus. Kalmycká republika představuje v Rusku i v Evropě jediný region, který má jako hlavní náboženství buddhismus.

Během vypracování bakalářské práce jsem použila zdroje o Kalmycké republice převážně pocházející z území Kalmycké republiky. Bakalářská práce je rozdělena na tři části. V první části je uveden popis Kalmycké republiky. Také bylo uvedeno, kdo jsou předkové Kalmyků. Jak se Kalmykové dostali na území současného Ruska a jak Kalmykové dobrovolně přistoupili k Rusku. Ve druhé části této práce byl uveden popis buddhismu v Kalmycké republice. Tato část zahrnuje informace o vzniku buddhismu v této republice včetně uvedení významných osob v buddhismu. Také tam byl uveden podrobný popis vzniku buddhismu jako náboženství a jak se buddhismus vůbec šířil mezi lidmi včetně toho, jaké směry našlo dané náboženství mezi svými stoupenci. Kromě vzniku a popisu buddhismu a božstva, které uctívají buddhisté, uvedla jsem dějiny, které zasáhly buddhismus v Kalmycké republice. Buddhismus v tomto regionu zažíval jak rozkvět, tak i útlum během vlády komunistů. Ve třetí části této práce byly uvedené popisy památek buddhistické literatury. Pro buddhisty mimo jejich chrámy je také velmi důležité písemnictví a jejich literatura je považovaná za velmi důležitou.

Cílem této bakalářské práce bylo prostudovat a prozkoumat tibetský buddhismus v Kalmycké republice. Kromě tohoto cíle jsem si stanovila úkoly bakalářské práce. Prvním úkolem bylo určit prameny Kalmyků a pochopit dějiny rozvoje místního obyvatelstva. Druhým úkolem bylo prozkoumat vznik a stanovení buddhistického náboženství u Kalmyků. Třetím úkolem bylo prozkoumat základní předměty buddhistického náboženství v Kalmycké republice. Poslední, čtvrtý úkol byl vyhledat a prozkoumat základní písemné texty, které uctívají kalmyčtí buddhisté. Podle mého názoru cíl bakalářské práce byl dostatečně splněn. Stanovené úkoly pro tuto bakalářskou práci během vypracování byly všechny splněné.

Kromě cílů a úkolu této práce jsem chtěla, aby práce měla i přínos pro veřejnost, která se zajímá o toto náboženství. V Evropě převládá křesťanské náboženství a poslední dobou lze stále častěji slyšet také o islámu. Také je znám judaismus. Co se týká buddhismu v Evropě, toto náboženství není tak rozšířeno, i když pochází z východu a je starší než křesťanství a islám. Proto jsem chtěla uvést více informací pro široký okruh čtenářů o buddhismu. Také je zajímavé to, že v Rusku jsou regiony, kde toto náboženství převažuje nad ostatními. Přínos této práce spočívá v tom, aby se zájemci o toto náboženství dozvěděli o něm více a pochopili smysl tohoto náboženství. Během čtení této práce se čtenáři seznámí s tradicemi buddhistů. Mohou pochopit, jak buddhisté myslí. Protože je to zcela jiné náboženství, než na jaké je zvyklá většina Evropy, vyplývá z toho jiný způsob myšlení a uvažování o různých věcech. V tomto ohledu pro čtenáře bude lépe pochopitelné, jak buddhisté vidí svět ze své strany a ze svého pohledu. Také tato práce pomůže rozšířit poznatky ohledně náboženství ve světě nebo pomůže zájemcům, kteří se hodlají vydat na cestu do států, kde převažuje toto náboženství. Všude, kde je jiné náboženství, jsou jiné zvyky a pro lidi, kteří tam chtějí cestovat, bude určitě lepší se o tom včas a co nejvíce dozvědět.

Seznam literatury

ANAGÁRIKU GOVINDA, Lama. *Buddhistická psychologie. Základy tibetské mystiky*. SPB: Andreev i synov'ja, 1993. ISBN 5874520147.

ANDROSOV, Valerij. *Indo-tibetský buddhismus*. Slovník.: Diamantová sůtra. Vyd. 1. Elista: SNT, 1993. ISBN 9785457705098.

BAKAJEVA, Elena. *Step a Kavkaz, kulturnye tradicii*. Moskva: Gos. istoricheskij muzej, 1997. ISBN 9785890760128.

ČONGOLOV, Arši. *Buddhismus a veliké osobnosti*. Elista: lit.-per. otd. kalmyc. monastyrja "Zolotaja obitel' Buddy Shak'jamuni", 2008. ISBN 9785945872929.

KUZNETSOV, Bronislav. *Starověký Irán a Tibet*. 1. SPB: Evrazija, 1998. ISBN 5807100026.

KYČAGOV, Evgenij a Lev SAVITSKÝ. *Lidí a bohové země sněhu.: Kultura východních národů*. Moskva: Nauka, 1975.

MILTNER, Vladimír. *Malá encyklopedie buddhismu*. Praha: Libri, 2002. Mytologie. ISBN 80-7277-111-6.

MUZRAJEVA, Deljaš. *Buddijskij pis'mennye istochniki na tibetskom i ojratskom jazykah v kolekcijah Kalmykii*. Elista: Džangar, 2012. ISBN 9785945875180.

SAZYKIN, Aleksej. *Mongolská literatura 18 st.* Nauka, 1988.

TORČINOV, Evgenij. *Vvedenie v buddologiju*. Petrohrad: Sankt-Peterburgskoe filosofskoe obshhestvo, 2000. ISBN 5935970198.

TORKUNOV, A.V., A.V YAKUSHEV a A.S SCHERBAKOVA. *Kalmycké poklady kultury*. Nauchno-informacionnyj izdatel'skij centr, 2009. ISBN 9785902156178.

Internetové zdroje

WIKJA: Nauka [online]. [cit. 2016-05-07]. Dostupné z: <http://ru.science.wikia.com/wiki/Калмыкия>.